

Bildande av naturreservatet Vinnsjömosse i Västerås kommun

(4 bilagor)

Beslut

Länsstyrelsen förklarar med stöd av 7 kap. 4 § miljöbalken det område som avgränsas på bifogad karta, bilaga 1, som naturreservat. Naturreservatets namn ska vara Vinnsjömosse.

För att tillgodose syftet med reservatet beslutar Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 5, 6 och 30 §§ miljöbalken att nedan angivna föreskrifter ska gälla för reservatet (se *Reservatsföreskrifter*).

Länsstyrelsen fastställer samtidigt, med stöd av 3 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., skötselplanen för naturreservatets långsiktiga vård (bilaga 2). Förvaltare av reservatet ska vara Länsstyrelsen.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap. 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden som behövs för att uppnå syftet med reservatet

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att inom reservatet:

- 1 bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar reservatsområdets topografi, yt- eller dräneringsförhållanden (t.ex. att gräva, muddra, spränga, schakta, plöja, borra, dämna, nydika, rensa dike, utfylla, tippa, markbereda, bryta stubbar eller utföra annan markbearbetning),
- 2 anlägga väg, stig, led, campingplats eller uppställningsplats för fordon, släp, båtar eller andra farkoster,
- 3 framföra motordrivet fordon annat än på befintlig väg,
- 4 uppföra och vidmakthålla ny byggnad eller annan anläggning (t.ex. vindkraftverk, jaktorn, mast, bro, spång, mark- eller luftledning, stängsel eller annan hägnad),
- 5 anordna upplag
- 6 använda kemiska eller biologiska bekämpningsmedel, tillföra kalk eller andra växtnäringsämnen annat än på åkermark,

- 7 avverka, gallra, röja, så, plantera eller utföra annan skogsbruksåtgärd eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar,
- 8 ta bort, flytta eller upparbeta dött träd eller del av träd,

B. Föreskrifter enligt 7 kap. 6 § miljöbalken om förpliktelse att tåla visst intrång
Fastighetsägare och innehavare av särskild rätt förpliktas tåla att följande anordningar utförs och åtgärder vidtas för att tillgodose syftet med reservatet:

- 1 utmärkning av reservatets gränser i terrängen samt utplacering av informationstavlor,
- 2 röjning för att förhindra igenväxning av öppen mosse och myr
- 3 igensättning av befintligt dike vid punkt A enligt bilaga 1, alternativt längre uppströms diket,
- 4 röjning och ringbarkning för att gynna aspförekomster och arter knutna till asp,
- 5 mindre omfattande åtgärder i syfte att gynna tallevande insekter eller andra särskilt skyddsvärda arter knutna till hällmarksskog
- 6 anläggande och underhåll av besöksparkering, vandringsled och rastplats för att tillgängliggöra reservatet för friluftslivet,
- 7 dokumentation och uppföljande undersökningar av mark- och vattenförhållanden samt flora och fauna,

Alla virkessortiment, inklusive grenar och toppar (GROT), som tas ut från området med stöd av föreskrifter och skötselplan tillfaller staten.

C. Föreskrifter enligt 7 kap. 30 § miljöbalken om rätten att färdas och vistas inom reservatet och om ordningen i övrigt inom reservatet

Utöver vad som i övrigt gäller är det förbjudet att inom reservatet:

- 1 gräva, hacka, rista, måla eller på annat sätt skada jordytan eller fasta naturföremål såsom berghällar och block,
- 2 framföra motordrivet fordon,
- 3 medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur,
- 4 fälla eller på annat sätt skada levande eller döda träd och buskar, samt skada vegetation eller naturföremål i övrigt t.ex. genom att elda död ved, insamla örter, gräs, mossor, svampar eller lavar, med undantag för bär och matsvamp för husbehov,
- 5 insamla insekter eller andra ryggradslösa djur,
- 6 införa för trakten / området främmande växt- eller djurart/ras,

- 7 anbringa tavla, skylt, affisch, orienteringskontroll eller permanent snitsla spår,
- 8 använda området för organiserade tävlings- eller övningsändamål, lägerverksamhet eller motsvarande där deltagarantalet överstiger 200 personer.

Föreskrifterna under A och C ska inte utgöra hinder för

- förvaltaren eller den som arbetar på förvaltarens uppdrag att utföra åtgärder inom på bilaga 1 markerade skötselområden 1, 2, 3 och 5, i enlighet med fastställd skötselplan.
- nödvändiga åtgärder i samband med brandbekämpning,
- nödvändiga åtgärder vid underhåll av väg inkl. vägområde/stig,
- att fällt klövvilt transporteras ut ur området med hjälp av mindre banddriven älgdragare eller fyrhjuling motorcykel. Älgdragaren/fyrhjulingen ska framföras på sådant sätt att risken för skador på mark och vegetation minimeras,
- jakt med löshund,
- markering av jaktpass i samband med jakt,
- underhållsröjning av siktgator i anslutning till befintliga jaktpass. Vid flytt av jaktpass eller ändring av siktgata krävs samråd med Länsstyrelsen,
- vetenskapliga undersökningar med syfte att öka kunskapen om de biologiska värdena i området. För sådana undersökningar krävs dock Länsstyrelsens godkännande,

Länsstyrelsen erinrar om att föreskrifterna under C, enligt 7 kap. 30 § miljöbalken, gäller omedelbart även om beslutet överklagas.

Uppgifter om naturreservatet

Objektnamn	Vinnsjömossen
NVR-id	204 16 52
Skyddsform	Naturreservat
Län	Västmanland
Kommun	Västerås
Lägesbeskrivning	ca 10 km norr om Skultuna
Karta	Terrängkartan: Fastighetskartan: 11G 6h
Naturgeografisk region	26 Skogslandskapet omedelbart söder om norrlandsgränsen
Fastigheter	Hagby 2:14, Hagbytorp 1:3
Förvaltare	Länsstyrelsen i Västmanlands län
Areal	82 ha, varav produktiv skogsmark 67 ha

Syftet med naturreservatet

Syftet med naturreservatet är att:

- bevara ett öppet mosseplan med typiska växt- och djurarter, naturliga markstrukturer och vegetationstyper samt en liten myrsjö med ingående arter
- bevara myrmark med dess växt- och djurliv, typiska markstrukturer, naturlig krontäckning och trädslagsfördelning
- bevara gammal hållmarksskog med gamla träd, stående och död ved, samt dess växt- och djurliv
- bevara lövsumpskogar och översilningsmarker med hög lövandel längs sumpstråk och myrar
- bevara frisk och fuktig granskog med hög lövandel, framförallt riklig förekomst av asp, mycket död ved, flerskiktat trädskikt och typiska växt- och djurarter
- bevara en för området naturlig hydrologi

Syftet ska nås genom att:

- det öppna mosseplanet och halvöppen myrmark röjs vid behov så att dessa inte växer igen inom skötselområde 1, se bilaga 1
- befintliga diken i sumpskogen inom skötselområde 2 sätts igen, så att hydrologin mellan Vinnsjömossen och Gräna långmosse återfår sin naturliga karaktär
- aspvärdegrupper och asplevande arter gynnas inom skötselområde 3, se bilaga 1
- tillskapa död ved eller vidta åtgärder såsom ringbarkning inom skötselområde 3 för att främja en naturlig åldersfördelning och påskynda den naturliga utvecklingen
- gammal barrskog lämnas till fri utveckling inom skötselområde 4, se bilaga 1
- åtgärder för att främja tallevande arter, såsom tillskapande av död ved, vidtas inom skötselområde 5
- informationstavlor sätts upp,
- vandringsled markeras och underhålls,
- besöksparkering och rastplats anläggs och underhålls,

Beskrivning av området

Vinnsjömossen utgörs av ett myrmarks- och skogsområde inom Svartåns avrinningsområde nära gränsen till Sala kommun. Den lilla gölen Vinnsjön i norr, som gett namn åt såväl omgivande mosse och angränsande berg, omges av en helt öppen och platt mosse. Övergången till tallmyren är markant och den omgivande tallarna bidrar starkt till känslan av ett isolerat rum då man befinner sig på

mossen. Trots sin litenhet har mossen karaktäristiska drag och vegetationen är typisk för miljön. Trana och tofsvipa har observerats och skogshöns som orre och tjäder finns i området. Gulspurv, sånglärka och tornseglare som födosöker på mossen vittnar om närheten till jordbrukslandskapet i söder som utgör de norra delarna av Skultunabygden. I söder ligger ett annat myrområde, Gräna långmosse, som hänger samman med Vinnsjömossen i norr genom ett sumpstråk med björkdominerad sumpskog som löper längs en spricka i berggrunden. Flera mindre kärr och sumpområden med björk och al finns inom reservatet och mellan dessa skjuter bergknallar upp som kännemärken och ger karaktär åt området. Ett par av höjderna, Vinnsjöberget i norr och Bjälkberget i söder hyser gamla hållmarksskogar, dominerade av tall. Framförallt Bjälkberget bjuder på riktigt fin, åldrad tallskog. I slänterna, som på sina håll är branta, och i flackare mark dominerar frisk till fuktig granskog, bitvis med rikt aspinslag. Sammantaget är det ett varierat och trevligt stycke natur som uppvisar många olika värden, varav det främsta utgörs av Vinnsjömossen.

Skäl för beslut

Prioriterade bevarandevärden

Vinnsjömossens prioriterade bevarandevärden utgörs dels av orörd myrmark och öppen myr med typisk fattigmyrsvegetation, dels av gammal skog med orörd prägel och rik förekomst av död ved, hålträd, varierad åldersstruktur, riktigt gamla träd och stor artvariation. Myrmarkerna har utbildat varsit mosseplan, det större Vinnsjömossen i norr och det mindre Gräna långmosse i söder. De idag öppna mossarna har väldigt liten grad av igenväxning, men den dikning som skett i östra delen av området har sannolikt lokalt påverkat det sumpområde som binder samman de båda mossarna. Vinnsjömossen utgör ett svagt sluttande mosseplan med ett system av strängar och flackar runt den lilla myrgölen, och typiska växtsamhällen dominerade av en rik variation vitmossearter med utbildade mjukmattor och fastmattor. Gräna Långmosse utgör vid första påseende en ren skvattramtallmosse, men den har ett litet, öppet centrum med karaktäristiska myrväxtsamhällen. En igensättning av diket är angeläget för att långsiktigt återställa de naturliga hydrologiska förhållandena, både för att gynna förutsättningarna för naturvårdsintressanta arter knutna till myrmarkerna och för att visuellt tydliggöra områdets naturliga utseende.

Skogen är mycket varierad med allt från karg hållmarkstallskog och gammal granskog till asprika miljöer i branter och blockmarker och björksumpskogar i blötare stråk. Tre områden är utpekade som nyckelbiotoper av Skogsstyrelsen, men betydligt större arealer håller nyckelbiotopklass. Även den mer triviala skogen börjar bli åldrad och har ett rikt lövinslag. En mängd skogslevande arter bundna till såväl lövved som barrskog har här mycket goda förutsättningar. Såväl de öppna mossarna, myrmarkerna och de angränsande skogarna utgör ett stort värde för fågellivet, både skogslevande arter och våtmarksarter. Områdets närhet till större våtmarksområden och flyttstråk längs Svartådalen stärker områdets ornitologiska värde. Med sitt läge på gränsen mellan skogs- och

myrområden norröver och jordbruksbygd söderut är den något av en sydlig utpost såväl med tanke på myrmark som skog. I ett landskap där opåverkade myrområden är ovanliga utgör Vinnsjömossen ett odiskutabelt värde.

Sammantaget hyser området en stor bredd av naturvärden och utgör för en besökare ett spännande och mycket omväxlande besöksobjekt, som dessutom erbjuder bär och svamp i rik mängd. Närheten till tätorter bidrar ytterligare till att göra Vinnsjömossen intressant ur friluftssynpunkt.

Med anledning av de höga natur- och friluftsvärden området hyser är det angeläget att området bevaras långsiktigt och tillgängliggörs för allmänheten.

Det största hotet mot områdets värden är gallring, avverkning eller andra skogsbruksåtgärder i anslutning till myrarna eller i de värdefulla skogsmarkerna. Även avvattning av åtgärder, alltför omfattande dikesrensningar eller stora körsador kan orsaka stor skada. Diket i öster riskerar att långsiktigt tillsammans med mer storskaliga landskapsförändringar såsom klimat, landhöjning och försurning, bidra till igenväxning av myrmarkerna. Torvtäkt skulle innebära en total förstörelse av myrmarkernas värde.

Enligt ”Strategi för formellt skydd i Västmanlands län” ska även områden utanför utpekade värdetrakter eller prioriterade skogstyper skyddas om de är av hög kvalitet. Vinnsjömossens mycket höga värden utgör i sig själv skäl nog att skydda området långsiktigt.

Miljökvalitetsmål

Bildandet av naturreservatet är en del av uppfyllandet av miljökvalitetsmålen Levande skogar, Myllrande våtmarker och Ett rikt växt- och djurliv, om vilka Sveriges riksdag beslutat.

Motiv till skyddsformen naturreservat

Enligt 1 kap. 1 § miljöbalken ska densamma tillämpas så att bl.a. värdefulla natur- och kulturmiljöer skyddas och vårdas och den biologiska mångfalden bevaras.

Enligt 7 kap. 4 § miljöbalken får ett mark- eller vattenområde av Länsstyrelsen förklaras som naturreservat i syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer eller tillgodose behov av områden för friluftslivet.

Länsstyrelsen har bedömt att det är ett angeläget allmänt intresse att

Vinnsjömossen, med dess arter och livsmiljöer, bevaras och främjas långsiktigt.

Området hyser främst stora skogliga värden och värden kopplade till öppen myr.

För att kunna bevara dessa behöver skogsbruk förbjudas och ersättas ekonomiskt.

De öppna myrvärdena behöver skötsel och för att erhålla en naturlig hydrologi behöver avvattningen av området hindras genom igenläggning av dike. Området har också ett potentiellt stort friluftsvärde, som bör främjas genom anordnande av parkering, vandringsstig och informationsskyltar. För att kunna ge berörda markägare full ekonomisk ersättning och garantera området det skydd och den skötsel som behövs för att bevara det långsiktigt är det motiverat att skydda området som naturreservat. För att syftet med naturreservatet ska uppnås och dess naturvärden inte ska riskeras behöver föreskrifter fastställas för området.

Intresseprövning

Länsstyrelsen har, i enlighet med 7 kap. 25 § miljöbalken, prövat och funnit att bildandet av naturreservatet inte går längre i inskränkning av enskilds rätt att använda mark och vatten, än vad som krävs för att syftet med skyddet ska tillgodoseas.

Andra sakförhållanden

Länsstyrelsen har, i enlighet med 3 och 4 kap. miljöbalken, prövat och funnit att bildandet av naturreservatet är förenligt med en från allmän synpunkt lämplig användning av markområdet, och att beslutet inte strider mot gällande kommunal översiktsplan.

Ärendets handläggning

Dokumentation

Området beskrevs 1985 i länets naturvårdsplan och klassades som lokalt, dvs kommunalt värde. Mossen var fint utbildad redan då, men dess litenhet avspeglades i värderingen. Området är också klassat som värdefullt i våtmarksinventeringen. Med tiden har även skogarnas värde runt om mossen ökat i och med att de blivit äldre och ekologiska processer tillåtits med ökad mängd död ved och ett flerskiktat träd- och buskskikt som resultat. De fuktiga markförhållandena bidrar såväl till en snabbare process mot en mer naturlig skogsstruktur och till den rika lövandelen. I dagsläget utgör de båda mossarna, angränsande myr- och skogsmarker ett för Västmanlands län stort område skyddsvärd natur. En naturvärdesinventering genomfördes i början av 2000-talet och då konstaterade stora delar av de omgivande skogarna utgöra skyddsvärd skog av högsta klass. Tre delområden har av Skogsstyrelsen klassats som nyckelbiotoper för sina höga skogliga värden, främst knutna till död granved och asp.

Avgränsning och överenskommelse

Skyddet av området aktualiserades vid en avverkningsanmälan sommaren 2012. Under sommaren återbesöktes området av Länsstyrelsen och ett förslag till avgränsning för ett naturreservat delgavs berörda markägare. Efter godkännande av gränsen mättes området in av Lantmäteriet och värderades av N A Stefanssons AB under hösten 2012. Därefter har Länsstyrelsen genom NAI SVEFA förhandlat med markägarna resp markägarnas ombud och kommit överens om ekonomisk ersättning för det intrång i markanvändningen som blir en följd av reservatsbildningen. Utbetalning av intrångsersättning har skett från Naturvårdsverket.

Samråd

Samråd har enligt 26 § förordningen (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. ägt rum med Naturvårdsverket och Skogsstyrelsen Västmanlands distrikt, samt enligt 25 § nämnda förordning med Västerås stad.

Konsekvensutredning

Länsstyrelsen har enligt 4 § förordningen (2007:1244) om konsekvensutredning vid regelgivning utrett föreskrifternas kostnadsmässiga och andra konsekvenser, och dokumenterat dessa i en konsekvensutredning daterad den 16 september 2013.

Remiss

Markägare och innehavare av särskild rätt till marken har, enligt 24 § förordningen om områdesskydd enligt miljöbalken m.m., förelagts att inom en tid av en månad yttra sig över förslaget till beslut om bildande av naturreservatet Vinnsjömosse. Förslaget till beslut har därutöver sänts på remiss till ett flertal berörda myndigheter och organisationer.

Remissyttranden

Yttranden har inkommit från Västerås stad, Skogsstyrelsen, Polismyndigheten i Västmanland, Västmanlands orienteringsförbund, Statens geologiska undersökning (SGU) samt Jägareförbundet Västmanland.

Ovanstående remissinstanser har inte haft något att erinra mot bildandet av naturreservatet Vinnsjömosse. Västerås stad och SGU ser positivt på bildandet. Jägareförbundet tycker att det är positivt att tillåta jakt inom området enligt de av Regeringen tillåtna jakttiderna, även på fågel.

Länsstyrelsens avvägning med avseende på remissyttranden

Det har inte inkommit några synpunkter under remissförfarandet som föranleder några justeringar av förslaget till beslut om bildande av naturreservatet Vinnsjömosse.

Upplysningar

Dispens från föreskrifterna m.m.

Om det finns särskilda skäl får Länsstyrelsen med stöd av 7 kap. 7 § miljöbalken medge dispens från meddelade föreskrifter för naturreservatet. Finns det synnerliga skäl får Länsstyrelsen helt eller delvis upphäva naturreservatet.

Artskydd

Fridlysta arter är skyddade enligt 4-9 §§ artskyddsförordningen (2007:845), med stöd av 8 kap. miljöbalken.

Insektsangrepp m.m.

Ansvar enligt 29 § skogsvårdslagen rörande insektshärjning övertas inte av staten vid bildande av reservat. Det framgår av 4 § skogsvårdslagen (1979:429) att ansvar enligt 29 § rörande insektshärjning inte ska tillämpas i den mån vad där sägs strider mot föreskrifter som har meddelats vid reservatsbildning.

Kulturmiljövärden

Enligt 1 kap. 1 § lagen om kulturminnen m.m. (1988:950) ska enskilda såväl som myndigheter visa hänsyn och aktsamhet mot kulturmiljön. Den som planerar eller utför ett arbete ska se till att skador på kulturmiljön så vitt möjligt undviks och begränsas. Bestämmelserna är tillämplbara på kulturhistoriska lämningar. Enligt 2 kap. lagen om kulturminnen m.m. krävs tillstånd för att rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning. Regelverket gäller även okända fornlämningar. Hänsyn är även påkallad enligt 30 § skogsvårdslagen.

Kungörelse

Beslut om kungörelsedelgivning, se bilaga 3. Sakägare anses ha fått del av beslutet den dag kungörelse om beslutet var införd i ortstidning.

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos regeringen enligt bilaga 4, formulär nr 11.

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft utom föreskrifter meddelade med stöd av 7 kap. 30 § miljöbalken, avd. C, vilka gäller omedelbart.

I ärendets slutliga handläggning har deltagit stf landshövding Karin Tilly, beslutande, och naturvårdshandläggare Kristina Hanson, föredragande, samt chefsjurist Caroline Wall,
planhandläggare Lisbeth Dahlbäck,
antikvarie Helena Fennö och
enhetschef Anna Fridén.

Karin Tilly

Kristina Hanson

Bilagor

1. Beslutskarta
2. Skötselplan
3. Beslut om kungörelsedelgivning
4. Hur man överklagar (formulär nr 11)